

УДК: 655:001.895

Г. П. Грет, М. Ю. Галенко

Видавничо-поліграфічний інститут НТУУ «КПІ»

**ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ:
СУТЬ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ**

Розглядаються основні елементи інноваційної інфраструктури видавничо-поліграфічної галузі та фактори, що на них впливають. Висвітлюються проблеми розвитку інноваційних процесів в Україні. Аналізується законодавча база у сфері інноваційної діяльності. Пропонуються заходи щодо комплексного розвитку видавничо-поліграфічної галузі.

Інноваційна діяльність, інтелектуальний потенціал, інфраструктура, науково-технічний прогрес, технології

Діяльність видавничо-поліграфічних підприємств в умовах інформаційного ринку перетворює здійснення інноваційних процесів на завдання стратегічного характеру, визначається як актуальний напрям дослідження і оновлення їхньої роботи. Перспективи успішного розвитку мають тільки ті підприємства, що обирають інноваційний шлях перетворень. Водночас, — це складний і ризикований спосіб організації діяльності, якому притаманні багато складностей і перешкод, характерних для реорганізаційних процесів. Для повномасштабного і якісного здійснення інноваційної діяльності у видавничій галузі необхідні наукове осмислення умов її реалізації та організаційна підтримка цього процесу. Водночас існують протиріччя між потребами інноваційних змін та повільними і безсистемними впровадженнями інновацій у різних напрямках видавничої діяльності.

Важливими джерелами для вивчення інноваційних процесів стали праці українських вчених і практиків І. Б. Висоцької, О. Лапко, І. Ю. Матюшенко [4], С. Онишко, Б. Є. Патона [3], І. А. Шуміло, Л. Федулової та інших. Інноватика набула висвітлення в наукових розвідках Л. А. Швайки та Н. І. Передерієнко, де інноваційна діяльність розглядається як інструмент розвитку видавничо-поліграфічної галузі.

Проблеми впровадження інновацій у Росії висвітлюються в працях Н. Благонравіної [1], Н. Іванової, В. Ф. Паламарчук, В. А. Сластьоніна, а також західноєвропейських авторів Дж. Грейсона, П. Друкера, Р. Нельсона, М. Портера, К. Фрімена та інших.

Метою публікації є виявлення шляхів активізації інноваційної діяльності видавничо-поліграфічних підприємств та проблем інноваційних інфраструктур, розробка пропозицій щодо їх розв'язання.

Для досягнення мети потрібно вирішити такі завдання:

навести визначення інноваційної діяльності видавничо-поліграфічних підприємств;
розглянути переваги та структуру інноваційної діяльності;
виявити фактори, що впливають на неї;
запропонувати шляхи активізації інноваційної діяльності у видавничій галузі.

Інноваційна діяльність у видавничо-поліграфічній сфері — це процес, спрямований на реалізацію результатів завершених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений видавничий продукт, що реалізується на ринку, у новий або вдосконалений видавничо-технологічний процес, що використовується у практичній діяльності на поліграфічних підприємствах, а також супутні наукові дослідження і розробки. Інноваційна видавничо-поліграфічна діяльність розпочинається з виникнення науково-технічної ідеї і завершується розповсюдженням видавничої продукції [5, С. 18]. Необхідною умовою успішності запровадження змін є комплексна підготовка персоналу до інновацій (функціональна, психологічна) та відповідне інформаційне забезпечення, створення атмосфери творчої самореалізації особистості працівника — учасника змін.

У сучасних умовах наявні економічні труднощі України не сприяють розвитку інноваційної сфери видавничо-поліграфічних підприємств. Особливо це стосується інвестиційних аспектів інноваційної діяльності.

Розвиток інноваційних процесів в Україні стримується такими факторами, як відсутність системності у заходах, що здійснюються державою щодо реалізації інноваційного потенціалу національної економіки та дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери; державне управління інноваційної діяльності здійснюється без чітко сформульованої стратегії науково-технологічного та інноваційного розвитку і забезпечується за галузевим принципом; недостатністю фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок у видавничо-поліграфічну діяльність. Визначальним чинником, на нашу думку, є те, що інноваційна сфера нашої країни не стала привабливою для іноземних інвесторів, а роль держави при цьому не є вагомою.

Варто визначити, що в сучасних умовах в Україні сформовані лише деякі елементи інноваційної інфраструктури нашої держави зокрема, утворюються бізнес-інкубатори, інноваційні центри при вищих навчальних закладах. Окремі елементи, такі як інформаційне та інструментальне забезпечення (маркетинг, техніко-економічне обґрунтування; постачання необхідного обладнання; підготовка кадрів; сертифікація і сервісне обслуговування) перебувають на стадії формування. Практично не діють центри трансферу технологій, немає незалежної підтримки діяльності винахідників, науковців, які мають вже сформовані та завершені науково-технічні розробки.

Успіх інноваційної діяльності видавничо-поліграфічних підприємств залежить від ширшого кола факторів, таких як нормативно-правове

забезпечення, організація та управління інноваційною діяльністю, рівень розвитку та використання інноваційного потенціалу, підтримка діяльності інноваційних структур, сприятливе середовище для розвитку інноваційних процесів. Слід також зазначити, що жодний окремо взятий підхід до оцінки інноваційної діяльності не забезпечує якісного виконання цієї роботи. Необхідно застосовувати комбінації різних підходів і перевіряти отримані результати на відповідність.

Термін «інновації» часто використовується спільно з терміном «інтелектуальна власність», оскільки інноваційний процес, а саме створення і використання нових технологій, є однією з форм реалізації інтелектуального потенціалу. Інноваційна діяльність, насамперед, має бути спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. Саме тому інноваційний розвиток можливий за умови належної уваги до наукової сфери. В Україні наукові та науково-технічні роботи проводяться у чотирьох секторах: галузевому, академічному, вузівському та заводському. Рівень розвитку інтелектуального потенціалу значною мірою залежить від стану розвитку науки, який може бути охарактеризований, насамперед, чисельністю фахівців у цій сфері, чисельністю організацій, що займаються науковою діяльністю, забезпеченістю економіки країни науковими кадрами.

Інноваційна діяльність неможлива без законодавчої бази. В Україні вже створено законодавчу базу у сфері інноваційної діяльності, але реально не сформовано цілісної та ефективної національної інноваційної системи. Водночас не існує розробленої послідовної низки заходів щодо формування та розвитку ефективно діючої інвестиційної інфраструктури України. Отож першочерговим завданням є розробка та впровадження в практику цих заходів.

Незважаючи на економічну кризу і відсутність підтримки з боку держави, для видавничо-поліграфічної сфери нашої країни характерні позитивні тенденції розвитку, які доцільно було б підтримати інноваціями. До них належать перспектива економічної стабілізації; програми стимулювання із залучення інвестицій у розвиток галузі; збільшення випуску видавничих кадрів у зв'язку з відкриттям нових кафедр у Гуманітарному інституті Київського університету імені Бориса Грінченка, які готують фахівців за напрямками: видавнича справа та редагування, книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія; ефективність спеціалізації поліграфічних підприємств; широке кооперування між спеціалізованими поліграфічними підприємствами, кожне з яких спрямоване на оптимальне вирішення конкретних завдань; поява прогресивної реклами видавничої продукції; проведення яскравої виставково-ярмаркової діяльності.

В Україні ще не задіяні механізми підтримки інноваційної діяльності видавничо-поліграфічних підприємств. Ефективна реалізація стратегії інноваційного розвитку даної галузі можлива шляхом створення сприятливих умов для формування, використання та якісних змін

інтелектуального потенціалу. Для активізації інноваційного розвитку видавничо-поліграфічної галузі назріла необхідність формування інфраструктури ринку інноваційних видавничо-поліграфічних товарів та послуг, стимулювання інноваційно-активних підприємств, зміни механізмів фінансування наукових та науково-технічних робіт тощо. Так, інвестування капіталів у нові технології дозволить істотно активізувати виробничу активність, збільшити кількість робочих місць, а також, що особливо важливо, стимулюватиме інноваційний розвиток видавничо-поліграфічних підприємств, а отже, економіки країни загалом.

Як запорука успішного розвитку економіки України визначальною стає концепція міжнародного науково-технологічного співробітництва (МНТС), що має виконувати такі важливі завдання:

- не допускати імпорту в країну застарілих технологій;
- допомагати впровадженню сучасних вискоєфективних технологій;
- сприяти вільному руху наукових ідей та дослідників між Україною та світом;

- сприяти інтелектуалізації вітчизняного експорту.

Прогрес у науці і техніці — вирішальний чинник нарощення конкурентоздатності країн у всьому світі. В основу цього процесу покладається тісна взаємодія національних економік щодо обміну й передачі знань.

Фактичне фінансування науково-технічної діяльності з державного бюджету протягом останніх п'яти років не перевищує 0,5% ВВП при визначеній нормі 1,7%; питома вага програмно-цільового фінансування наукових досліджень становить 10% від загальних витрат на науку при законодавчо встановлених 30% (згідно з законом «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», ст.6). Не виконується положення Указу Президента України про спрямування 10% коштів, отриманих від приватизації державного майна, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств [2].

Джерелом фінансування науково-технічних досліджень може стати перерозподіл державних коштів у промисловості. Замість того, щоб тягнути на собі тягар збиткових відсталих галузей, кошти, які йдуть на їх підтримку можна розподілити між життєздатними видавничо-поліграфічними підприємствами, розширивши виробництво, отримати нові робочі місця та прибуток.

В Україні лише розглядаються питання щодо виконання завдань підрозділу «Розвиток науки та інноваційної діяльності, підвищення конкурентоздатності національної економіки» Національного плану дій на 2012 р. та впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки.

Конкурентоздатність національної економіки на світовому ринку все більше залежить від якості продукції, в основі якої містяться нові знання та технології.

Враховуючи міжнародний досвід, для стимулювання інноваційної діяльності українській державі потрібно визначити свої переваги у видавничо-поліграфічній сфері та реалізувати ряд заходів у таких напрямках:

управління видавничо-поліграфічними підприємствами (інноваційними проектами);

запровадження фінансово-економічних та податкових інструментів;

підтримка видавничо-поліграфічної діяльності, зокрема видавничо-технологічних, інноваційних та наукових структур;

створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних процесів,

реалізація замкненого інноваційного циклу, від ідеї до реалізації високоякісної інноваційної видавничої продукції і технології, яка враховуватиме послідовність: «ідея – проект – продукція»;

створення механізмів кредитування та інноваційних банків видавничої сфери;

розвиток інформаційних систем у видавничо-поліграфічній галузі (створення та підтримка діяльності аналітичних і статистичних центрів, інформаційних баз і мереж);

розвиток експертних систем (створення та підтримка діяльності експертно-дослідницьких центрів, надання експертних висновків для авторів, видавців, інвесторів, страхових служб тощо);

стандартизація інвестиційно-інноваційної видавничої діяльності відповідно до міжнародних норм;

налагодження співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями іноземних держав з питань залучення фінансових ресурсів в економіку України, вдосконалення правового та нормативного забезпечення інноваційної діяльності;

інші заходи, що сприяють розвитку інноваційно-інформаційної структури та впровадженню інноваційних програм у видавничо-поліграфічній галузі та країні в цілому.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що для забезпечення сталого комплексного розвитку видавничо-поліграфічної галузі потрібно реалізувати взаємопов'язані завдання і заходи, спрямовані на: підвищення конкурентоздатності вітчизняної продукції, збільшення експортного потенціалу галузі, створення та підтримку діяльності видавничих, інноваційних та наукових структур, технологічне оновлення наявних та створення нових підприємств на основі використання науково-технологічного потенціалу, наближення до європейських стандартів як вимог до виготовлення видавничо-поліграфічної продукції, так і соціального забезпечення науковців.

1. Благонравин Н. Машина времени для инноваций / Н. Благонравин // Эксперт. — 2009. — №42. — С. 20. 2. Недосконалість правового регулювання інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / С. Кайдаковський — Режим доступу : <http://conf-cv.at.ua/fofum/51-437-1>. — Назва з екрану. 3. Патон Б. Є. Інноваційний шлях розвитку економіки України / Б. Є. Патон // Вісн. Нац. Акад. Наук України. — 2001. — №2. — С. 11 – 15 4. Перспективи створення національної інноваційної системи в Україні [Електронний ресурс] / І. Ю. Матюшенко. — Режим доступу : http://iee.org.ua/files/alushta/13-matyushenko-perspektyvy_stv.pdf. — Назва з екрану. 5. Скрипко Т. О. Інноваційний менеджмент : підруч. / Т. О. Скрипко. — К. :

Знання, 2011. — 423 с. 6. У Держінформнауки обговорили питання розвитку науки та науково-технічної сфери [Електронний ресурс] // Урядовий портал — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/>. — Назва з екрану. 7. Швайка Л. А. Розвиток і регулювання видавничого підприємництва / Л. А. Швайка — Львів : Укр. акад. друкарства, 2005. — 432 с.

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИЗДАТЕЛЬСКО-ПОЛИГРАФИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ: СУЩНОСТЬ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Рассмотрены основные элементы инновационной инфраструктуры издательско-полиграфической отрасли и факторы, влияющие на них. Освещены проблемы развития инновационных процессов в Украине. Проанализирована законодательная база в сфере инновационной деятельности. Предложено мероприятия для устойчивого комплексного развития издательско-полиграфической отрасли.

THE INNOVATION ACTIVITIES AT PUBLISHING AND PRINTING COMPANIES: SUBSTANCE AND TENDENCY EVOLUTION

The basic elements of innovation infrastructure of publishing and printing industry and the factors that affect them. The problems of the development of innovative processes in Ukraine. Analysis of the legal framework in the field of innovation. The proposed objectives and measures for sustainable integrated development of publishing and printing industry.

Стаття надійшла 28.11.2012

УДК 007 : 304 : 655

Р. Л. Владімірська

Видавничо-поліграфічний інститут НТУУ «КПІ»

ЕЛЕКТРОННА КНИГА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ: ДОСВІД ОКРЕМИХ ПРОЕКТІВ

Аналізуються електронні видання, які сьогодні набувають популярності. Розглядаються додаткові можливості, які отримують всі учасники книжкового ринку, що мають пристосуватися до нових умов.

Електронні видання, книга, книжковий ринок, цифрові технології

Значення електронних видань у соціокомунікативному просторі постійно зростає. Фактично, можна говорити про новий етап у розвитку книговидання та соціальних комунікацій у цілому. Поява дешевих та зручних електронних пристроїв для читання сприяє збільшенню їх продажів. Читачі, що використовують рішення від Kindle, Apple або Google сьогодні вже не є рідкістю. Іноземні видання, присвячені видавничій справі, освітлюють